

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена**

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације под називом „Правни положај жена у проституцији у Републици Србији“ именована је дана 10. јула 2020. године, на 4. седници Координационог већа УЦИМСИ-ја.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Проф. др Бранислав Ристивојевић, редовни професор, Кривично право, 2017. година, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, председник комисије, Проф. др Артур Бјелица, редовни професор, Гинекологија и опстетриција, 2019. година, Медицински факултет Универзитета у Новом Саду, члан комисије, Проф. др Душица Миладиновић-Стефановић, ванредна професорка, Кривично право, 2014. година, Правни факултету Универзитета у Нишу, чланица комисије Проф. др Невена Петрушић, редовна професорка, Грађанско право, 2006. година, Правни факултет Универзитета у Нишу, менторка, чланица комисије.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Драгана (Предраг) Пејовић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 12.08.1980.г. Нови Сад, Република Србија.</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија Правни факултет у Новом Саду – мастер и стечени стручни назив, дипломирани правник-мастер.</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија Уписана је школске 2012/2013 године на студијски програм Родне студије.</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
<i>Правни положај жена у проституцији у Републици Србији</i>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација садржи 344 стране. Састоји се од увода, осам поглавља и литературе. Поред тога, садржи Захвалницу, Садржај и Кључне документацијске информације на српском и енглеском језику. Рад садржи и девет табела и десет прилога.

Након Увода (15-20), следи прво поглавље „Дефинисање појма проституције“ (21-28) које се састоји из три потпоглавља: „Значење речи-терминологија“ (20-22), „Дефиниције проституције у правним прописима“ (22-24) и „Дефиниције проституције у литератури“ (24-28). Друго поглавље носи назив „Појавни облици проституције“ (29-35) и подељено је на три потпоглавља: „Проституција ниског нивоа“ (30-31), „Проституција средњег нивоа“ (31-33) и „Проституција високог нивоа“ (33-35). У трећем поглављу, под насловом „Историјски осврт на правно регулисање проституције“ (36-54), резултати истраживања систематизовани су у два потпоглавља „Историјски приказ правног регулисања проституције у Европи“ (36-40) и „Правни положај жена у проституцији у Србији кроз историју“ (41-54). Четврто поглавље „Модели правног регулисања проституције“ (55-66) састоји се од потпоглавља: „Прохибиционистички модел регулисања проституције“ (56-58), „Реглементациони (Легализацијски) модел регулисања проституције“ (58-60), „Аболиционистички модел регулисања проституције“ (61-63) и „Неоаболиционистички модел регулисања проституције“ (64-66). Пето поглавље „Међународни правни оквир сузбијања проституције“ (67-95) које носи поднаслов „Међународни правни оквир у домену заштите људских права“, обухвата седам целина „Право на достојанство“ (69-70), Забрану дискриминације (70-74), Забрану ропства и положаја сличног ропству (75-77), Забрану мучења, нечовечног или понижавајућег поступања и кажњавања (77-78), Међународне стандарде сузбијања насиља према женама (78-83), Међународне стандарде сузбијања трговине људима (83-90) и „Право на правично суђење“ (90-95). Шесто поглавље „Правни оквир проституције у изабраним европским државама“ (96-98) садржи следећа потпоглавља: „Правни оквир проституције у државама које прихватају реглементациони приступ регулисања проституције“ (98-133), „Правни оквир сузбијања проституције у државама које прихватају аболиционистички приступ регулисања проституције (133-153), „Правни оквир сузбијања проституције у државама које прихватају неоаболиционистички приступ регулисања проституције“ (153-173) и „Правни оквир сузбијања проституције у државама које прихватају прохибиционистички приступ регулисања проституције“ (174-201). Седмо поглавље „Проституција у Републици Србији“ чине потпоглавља: „Друштвени положај жена у Србији (202-206), „Правни оквир релевантан за проституцију у Републици Србији (206-234), „Положај жена у проституцији“ (234-239), „Узроци уласка жена у проституцију“ (239-242), „Представљање проституције у штампаним медијима у Србији“ (242-246) и „Истраживање правног положаја жена у проституцији у Републици Србији“ (246-294). „Закључак“ и „Препоруке“ чине осмо поглавље дисертације (295-303). На крају текста дисертације, у оквиру целине „Прилози“, садржани су: Молба за приступ информацијама од јавног значаја упућена прекршајним судовима (Прилог 1), Допис Прекршајног суда у Београду бр. Су II-17а 3066/2018-1 (Прилог 2), Допис Прекршајног суда у Новом Саду бр. Су II-17а 241/18 (Прилог 3), Молба за приступ информацијама од јавног значаја упућена Прекршајном суду у Новом Саду (Прилог 4), Допис Прекршајног суда у Новом Саду бр. Су II-17а 241/18-1

(Прилог 5), Допис Прекршајног суда у Нишу бр. Су II-17а 59/18 (Прилог 6), Допис Прекршајног суда у Крушевцу бр. Су II-17а-1253/18 (Прилог 7), Молба упућену Министарству унутрашњих послова за приступ информацијама од јавног значаја (Прилог 8), Допис Министарства унутрашњих послова бр. 02/4 бр.072/1-745/18-3 (Прилог 9) и Допис Министарства унутрашњих послова бр. 02/4 бр.072/1-691/18 (Прилог 10).

Одељак „Литература“ (320-344) садржи списак литературе, списак правних извора, као и извештаја различитих тела и органа, медијских и интернет извора и судских пресуда .

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У *Уводу* дисертације кандидаткиња је изложила мотиве за избор теме, указала на значај истраживања и јасно дефинисала крајњи циљ теоријско-емпиријског истраживања, који се огледа у критичком преиспитивању актуелног модела правног регулисања проституције у Републици Србији и његовог утицаја на правни и друштвени положај жена у проституцији, у контексту родних односа и савремених међународних стандарда у домену људских права. Изложила је, такође, и хипотезе које су предмет провере и укратко представила структуру и садржај појединих поглавља дисертације, чиме је закоружила почетне напомене докторске дисертације.

Прво поглавље дисертације под насловом *Дефинисање појма проституције* садржи општа термилошка разјашњења различитих израза којима се означава појава проституције и нуди целовит преглед правних дефиниција проституције садржаних у појединим домаћим и страним прописима, указујући на значење заједничких конститутивних елемената ових дефиниција. У оквиру овог одељка дат је и исцрпан преглед теоријских дефиниција проституције домаћих и страних аутора. С обзиром да проституцију истражује из родне перспективе, кандидаткиња је, поред класичних дефиниција проституције, критички размотрила и дефиниције проституције феминистичких теоретичарки и закључила да оне проституцију посматрају, пре свега, као родно питање и негативну друштвену појаву и да је њихова пажња усмерена на узроке, а не на конститутивне елементе дефиниције проституције. На крају овог поглавља, кандидаткиња је за потребе истраживања формулисала операционалну дефиницију проституције, која је садржински јасна и довољно уопштена тако да обухвата све појавне облике проституције.

У другом поглављу, које носи наслов *Појавни облици проституције*, размотрене су различите класификације проституције. Прихватајући став да је висина зараде примарни критеријум за квалификацију проституције, кандидаткиња указује на феноменолошка обележја проституције ниског, средњег и високог нивоа. Нарочиту пажњу посвећује разликама у друштвеном статусу жена које се баве проституцијом ниског, средњег и високог нивоа, имајући у виду и степен организованости пружања услуга проституције, место обављања проституције и друге околности.

У поглављу *Историјски осврт на правно регулисање проституције* кандидаткиња анализира правну регулативу проституције и правни положаја жена у проституцији у историјској ретроспективи, са циљем да утврди како су поједини модели регулисања проституције кроз историју утицали на правни положај жена које се баве проституцијом. Ослањајући се на резултате ранијих истраживања у овој области,

кандидаткиња пружа историјски приказ правног регулисања проституције у Европи, од старог века, до савременог доба. Посебан значај има детаљна историјска анализа правног положаја жена у проституцији у Србији, која обухвата период од средине XIX века до завршетка Другог светског рата. Кандидаткиња је успела да прикупи и анализира све релеванте правне изворе, али и да прикаже однос друштва према женама у проституцији, у контексту инфериорног друштвеног и правног положаја жена у поједним периодима.

У поглављу *Модел правног регулисања проституције* успостављен је ваљан правно-теоријски и вредносни оквир прохибиционистичког, регламентационог, аболиционистичког и неоаболиционистичког модела регулисања проституције, на којима се темеље и актуелна законска решења у упоредном праву. Кандидаткиња је брижљиво размотрила и компарирала све моделе, указујући на њихове позитивне и негативне стране. Одговарајућу пажњу посветила је супротстављеним струјама у глобалном женском покрету – струје која се залаже за регламентациони модел и струје која заступа аболиционистички модел, указујући на кључне аргументе којима се присталице ових модела служе у јавном заговарању. Ово поглавље пружа и својеврсну ретропсективу вредносних оријентација у оквиру домаћег женског покрета, од ставова Народног женског савеза Српкиња, Хрватица и Словенки, основаног 1906. године са циљем развијања „хуманог, етичког, културног, феминистичко-социјалног и националног рада”, до ставова које заговарају савремене женске организацију у Србији које своје деловање заснивају на принципима феминизма. Подаци које кандидаткиња прикупила и анализира у оквиру овог поглавља пружају и вредан допринос историји женског покрета на глобалном и националном нивоу.

Предмет анализе у оквиру поглавља *Међународни правни оквир сузбијања проституције* јесу међународни прописи која су, по оцени кандидаткиње, релевантни за сузбијање проституције: општи међународни прописи у домену људских права и прописи који се односе на насиље према женама и трговину људима. Анализом су обухваћене прописи садржани у међународним уговорима усвојеним у окриљу УН и Савета Европе, али и необавезујући вануговорни међународни стандарди у овим областима. Кандидаткиња је успела да препозна и презентује потенцијале које поједина гарантована људска права, укључујући и забрану дискриминације, имају на плану сузбијања и заштите жена у проституцији. Указујући на повезаност проституције са структуралном и интитуционалном дискриминацијом жена, насиљем према женама и трговином женама, кандидаткиња је пружила ваљане доказе за став да су жене у проституцији изложене високом ризику од насиља и да су лака мета трговаца људима.

Значајан научни допринос пружа поглавље дисертације *Правни оквир проституције у изабраним европским државама*, у коме ауторка на преко 100 страна излаже резултате компаративног истраживања правног оквира проституције у осам држава. Захваљујући добром одабиру држава чија правна регулатива репрезентује четири различита модела регулисања проституције, ауторка је истражила не само разлике међу различитим моделима правне регламентације проституције, већ и разлике у законским решењима које се јављају међу државама које прихватају исти регламентациони модел. У анализи правног оквира проституције у изабраним државама кандидаткиња је применила ваљан методолошки приступ: сагледала је

друштвени контекст и родни режим у датој држави, критички анализираше релевантне прописе с аспекта њихове усаглашености са међународним стандарда у домену људских права и, у мери у којој је то било могуће, сагледала практичну примену и ефекте законских решења, заокружујући истраживање анализом положаја жена у проституцији у конкретној држави. Излагања у оквиру овог поглавља садрже обиље нових научних информација и научно утемељених закључака о предностима и недостацима сваког од регламентационих модела и начину на који је нормативно конкретизован у изабраним државама. Нова научна сазнања имају не само теоријску вредност, већ су значајна и с аспекта права *de lege ferenda*.

У поглављу *Проституција у Републици Србији* кандидаткиња је изложила резултате комплексног теоријско-емпиријског истраживања друштвеног и правног положаја жена у проституцији у Србији. Захваљујући добром избору истраживачких метода, кандидаткиња је успела да целовито и систематски истражи суштинске узроке уласка жена у проституцију, актуелни правни оквир проституције, уз сагледавање утицаја заговарачких активности женских организација на његово унапређење, правни положај жена у проституцији у контексту прекршајне инкриминације проституције, однос друштва према проституцији кроз анализу медијских прилога о проституцији, као и феноменолошке карактеристике прекршаја проституције и начин њиховог откривања, процесуирања и кажњавања учесника у проституцији. Драгоцена сазнања до којих је кандидаткиња дошла анализом осам судских предмета применом метода студије случаја материјал су за нова научна уопштавања и ваљана подлога за нова и свеобухватнија истраживања судске праксе у овој области.

Резултати истраживања, сумирани у *Закључцима*, пружили су кандидаткињи ваљану подлогу за креирање предлога за измену постојећих законских решења у циљу унапређења положаја жена у проституцији и ефикаснијег сузбијања проституције.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01. јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Пејовић, Драгана. 2016. Проституција у упоредном праву и праву Републике Србије. Правни записи 2:324-338.

Пејовић, Драгана. 2020. Правни положај жена у проституцији у Србији кроз историју. ПРАВО-теорија и пракса 1:73-86

Пејовић, Драгана. 2017. Друштвена (не)моћ жена у проституцији у државама Балкана. Балканите - език, историја, култура 1:129-135. Преузето 10. маја 2020. са <http://journals.uni-vt.bg/getarticle.aspx?aid=2536&type=.pdf>

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживањем проституције, у којој је несразмерно висок број жена у односу на број мушкараца, кандидаткиња је јасно показала да је у питању родно заснована друштвена

појава и проблем, и да су њени суштински узроци структуралне родне неравноправности и стереотипне родне улоге, који обележавају односе полова у свим друштвима и у свим епохама. Пружајући преглед разноврсних дискурса о проституцији, у њиховој историјској перспективи, кандидаткиња је демистификовала суштинске узроке двоструких моралних стандарда према учесницима у проституцији, указујући на разлоге због који моралној осуди и стигматизацији подлежу жене које продају сексуалне услуге, али не и њихови купци, упркос томе што је потражња *conditio sine qua non* постојања проституције.

Дисертација пружа вредан научни допринос сагледавању и разумевању различитих модела правног регулисања проституције који су током историје примењивани у настајању да се над овом појавом успостави друштвена контрола. Посебан значај имају резултати компаративне анализе прохибиционистичког, регламентационог, аболиционистичког и неоаболиционистичког модела регулисања проституције и различитих њихових модалитета који су развијени и нормативно конкретизовани у упоредном праву. Нарочито је значајно разоткривање степена утицаја националних женских покрета на нормативна решења у појединим државама, који сведоче о њиховој снази, али и о широком дијапазону често дијаметрално супротних ставова у окриљу глобалног женског покрета по питању модела законског регулисања проституције – од става да добровољној проституцији треба признати статус посебне професије, до залагања за декриминализацију жена у проституцији и кажњавање купаца сексуалних услуга. Резултати овог сегмента истраживања имају не само научну вредност, већ су користан путоказ и креаторима јавних политика у будућем раду на проналажењу адекватног друштвеног и правног одговора на проституцију у Србији.

Кандидаткиња је положај жена у проституцији сагледала и из перспективе савремених међународних стандарда о људским правима, укључујући и међународне стандарде у домену родно заснованог насиља према женама и трговине људима. Резултати анализе доприносе бољем разумевању обавеза које државе чланице међународних уговора имају на плану отклањања узрока уласка жена у проституцију и смањења ризика и заштите жена од сексуалног и других облика насиља и трговине људима.

Посебну значај и вредност имају закључци до којих је кандидаткиња дошла истражујући положај жена у проституцији у Србији, у историјској и упоредној перспективи. На основу критичке анализе законских прописа о прекршајном кажњавању само оних лица која се одају проституцији, али не и лица која користе услуге проституције, који су у Србији примењивани скоро седам деценија, кандидаткиња је разоткрила њихову дискриминаторну природу и показала да су она манифестација родних стереотипа и предрасуда дубоко укореваних у свим друштвеним структурама и институцијама система. Кандидаткиња је, такође, евидентирала потенцијале које на плану сузбијања проституције доноси изједначавање учесника у проституцији у погледу прекршајног кажњавања. Нарочито су значајни резултати емпиријског истраживања праксе полицијских службеника и судија прекршајних судова настале у примени новелираних прописа о прекршајном кажњавању учесника у проституцији. Иако је истраживање експлоративног карактера, анализа података које је кандидаткиња прикупила и анализирали пружили су веродостојне доказе о слабом утицају новог законског решења на рад институција, које следе дискриминаторну праксу засновану на ранијем законском решењу. Кључни

доказ, по мишљењу кандидаткиње, пружају подаци о броју жена кажењених због одавања проституцији, који је и даље неупоредиво већи у односу на број мушкараца кажењених због коришћења услуга проституције. Томе, према ставу кандидаткиње, доприноси и погрешно тумачење појма „одавање проституцији“, што је илустровано бројним примерима из праксе. Ово истраживање пружило је и нове увиде у положај жена у проституцији у Србији и потврдило да проституција не представља изабрано, нити пожељно занимање жена, већ њихов прећутни „пристанак“ на губитак достојанства и идентитета, на насиље и друге видове опресије, у оним ситуацијама у којима је бављење проституцијом њихова једина реална опција за пуко преживљавање и опстанак.

За унапређење деловања на плану сузбијању проституције у Србији корисни су и добро утемељени предлози кандидаткиње који се тичу законодавних промена и начина тумачења и примене законски прописа. Кандидаткиња се, нудећи обиље аргумената, јасно залаже за декриминализацију жена у проституцији, што би, по њеном схватању, позитивно утицало и на промену односа друштвене средине према женама у проституцији. Кандидаткиња указује на потребу да се у реаговању на проституцију у Србији већа пажња посвети корисницима услуга проституције, који формирају понуду и утичу на „тржиште“ проституције, и пружа вредне препоруке за отклањање слабости у тумчењу и примени актуелних прописа у циљу усаглашавања судске праксе са стандардима правичног суђења.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Закључци се темеље на резултатима теоријско-емпиријског истраживања, који су ваљано протумачени и интерпретирани. Комисија оцењује да је у спровођењу истраживања кандидаткиња применила адекватне истраживачке методе, који су омогућили да се положај жена у проституцији и фактори који на њега утичу истраже интердисциплинарно, у историјској и компаративној перспективи. Резултати истраживања адекватно су систематизовани и представљени на прегледан начин. Поглавља дисертације имају логичан редослед и структуру.

Истраживање чији су резултати презентовани у докторској дисертацији омогућило је стицање нових родно релевантних научних сазнања о феномену проституције и положају жена у проституцији у Србији и изабраним државама. Резултати истраживања доприносе повећању фонду наука из области родних студија и основ су за даља интердисциплинарна истраживања проституције, њених узрока и последица, без којих није могуће креирати адекватан родно сензитиван модел друштвеног и правног реаговања на проституцију у циљу њеног сузбијања.

Предмет анализе је обимна грађа коју чине бројни међународни уговори, законски текстови, извештаји и друга документација. Библиографска подлога докторске дисертације је релевантна и обухвата импозантан број дела домаћих и страних аутора, чији су ставови коректно интерпретирани и презентовани.

Дисертација је писана јасним и разумљивим језиком, уз пуно поштовање научног стила који се примењују у писању радова овакве врсте.

Напомена: докторска дисертација је прошла проверу оригиналности применом софтвера за детекцију плагијаризма iThenticate, који је показао да "similarity index" износи 11% (према упутству произвођача све вредности испод 15% представљају оригиналан рад).

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Да. Текст докторске дисертације је у складу са образложењем садржаним у пријави теме и пружа одговор на сва истраживачка питања која су у пријави наведена.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Да, садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Докторска дисертација *Правни положај жена у проституцији у Републици Србији* кандидаткиње Драгане Пејовић пружа оригиналан допринос студијама рода и правној науци јер је кандидаткиња, примењујући интердисциплинарни приступ у сагледавању положаја жена у проституцији, пружила научно утемељене закључке о суштинским узроцима уласка жена у проституцију, сагледавајући их из родне перспективе и у

<p>контексту односа моћи међу половима и међународних стандарда о људским правима. На основу резултата компаративног истраживања четири актуелна модела регулисања проституције и налаза до којих је дошла истражујући праксу органа надлежних за процесуирање случајева проституције, кандидаткиња је понудила ваљано образложење за напуштање актуелног прохибиционистичког приступа у регулисању проституције, који се негативно одражава на све аспекте живота жена у проституцији, као и низ предлога за унапређење положаја жена у проституцији и повећање ефикасности у раду на сузбијању проституције.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p> <p>Дисертација не садржи суштинске недостатке.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p> <p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<ul style="list-style-type: none"> - да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана - да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) или - да се докторска дисертација одбија

ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ, ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Бранислав Ристивојевић, редовни професор

Проф. др Артур Бјелица, редовни професор

Проф. др Душица Миладиновић-Стефановић, ванредна професорка

Проф. др Невена Петрушић, редовна професорка
